

galkleurstof in het bloed hem al zeer welkom zijn geweest als diagnosticum in twijfelachtige gevallen van stuwingsicterus, thans blijkt, dat hij ook met de mogelijkheid van bilirubinaemie in verscheidene andere gevallen en ook in normalen toestand rekening heeft te houden. HIJMANS VAN DEN BERGH heeft dit natuurlijk ingezien en gevoeld, dat uit zijn onderzoekingen de noodzakelijkheid voortspoot de betrekkelijkheid der bilirubinaemie nader te bestudeeren. Dit heeft geleid tot een vergelijkend bloedonderzoek bij een aantal ziekten, zooals anaemie, kanker, nephritis, waarbij duidelijke verschillen in het gehalte aan galkleurstof aan het daglicht zijn gekomen, die den diagnosticus gelukkig tot richtsnoer kunnen dienen. Van een praktisch standpunt beschouwd is dit voorzeker niet het minst verdienstelijke gedeelte van deze belangrijke onderzoekingen.

E. C. VAN LEERSUM.

Vergrooting der schildklier in Nederland. Uitgave van den Centralen Gezondheidsraad. Gedrukt bij J. VAN DRUTEN te Utrecht.

Reeds gedurende een 15tal jaren is het opgevallen, dat in de stad Utrecht een betrekkelijk groot aantal gevallen van kropgezwollen voorkwam, en een in 1907 door de gezondheidscommissie aldaar ingesteld onderzoek heeft ook aangetoond, dat vergrooting der schildklier in de stad Utrecht inderdaad veel vaker voorkomt dan in de rest der provincie. Terwijl sommigen beweerden, dat Utrecht in dit opzicht ook in vergelijking met de andere deelen van ons land een ongunstige plaats zou innemen, wat deze afwijking betreft, bleek langzamerhand daarentegen, dat het kropgezwel ook op andere plaatsen lang niet tot de zeldzaamheden behoort. Dit alles gaf den Centralen Gezondheidsraad aanleiding in 1915 een commissie te benoemen, ten einde deze aangelegenheid eens te onderzoeken. Deze commissie besloot een onderzoek op groote schaal te ondernemen en daarvoor gebruik te maken van het gemobiliseerde leger, welk onderzoek door dr. B. BRAND werd uitgevoerd en aangevuld met de gegevens, welke te dien opzichte verborgen lagen in de registers der keuringen voor militie en landstorm. Zoowel de commissie als de centrale gezondheidsraad hebben gemeend, de uitkomsten van dit onderzoek van dr. BRAND, dat als een afgesloten geheel is te beschouwen, alvast te moeten publiek maken, hetgeen in de brochure, waarvan de titel hierboven staat, geschied is.

Vooraf gaat een overzicht over het vraagstuk der schildkliervergroting van de hand van dr. C. W. BROERS, den rapporteur der commissie. Uit den aard der zaak bevat dit voor geneeskundigen geen nieuws van beteekenis.

Het verslag van dr. BRAND over zijn onderzoek bij het leger vangt aan met een mededeeling over de inrichting van het onderzoek, dat in laatste instantie door de officieren van gezondheid bij de verschillende troependeelen verricht werd. Het werd in het begin van 1916 aangevangen en was in Mei 1917 afgelopen; er

waren toen 46976 personen met bruikbaar gevolg onderzocht. Uit de verkregen gegevens volgt, dat één op 17.6 onderzochten een vergrooting der schildklier heeft; het hoogste gemiddelde bereikt Gelderland met 1 : 12.7, het laagste Zeeland met 1 : 63.9. Aan de hand dezer gegevens is een kaart van Nederland samengesteld, die weergeeft in welke gemeenten de verhouding tusschen het aantal personen met vergroote schildklier en onderzochten hooger is dan het gemiddelde voor het geheele rijk.

Daarop volgt de uitslag van het onderzoek der keuringsregisters der militielichtingen en landstormjaarklassen. Daaruit bleek, dat als gemiddelde voor het geheele land één afkeuring voor kropgezwel voorkwam op 10689 inwoners; in de provincie Utrecht was dit cijfer 1 : 1622, in Drenthe 1 : 181501. Van 9 grootere gemeenten, waarin meer dan 10 afkeuringen voor vergroote schildklier voorkwamen, blijkt er in de stad Utrecht 1 op 945 inwoners voor te komen, te Arnhem 1 op 1852, te Amsterdam 1 op 53785. Ook de uitslag van dit onderzoek is door dr. BRAND in een kaart overzichtelijk neergelegd.

Het is natuurlijk niet geoorloofd, uit dit onderzoek een voor het geheele land en voor de geheele bevolking geldende gevolgtrekking te maken; daarvoor is het materiaal te eenzijdig; de commissie beschouwt dan ook het onderzoek volstrekt niet als afgelopen en stelt zich voor het voort te zetten bij een gansch andere groep van personen. Maar wel mag men zeggen, dat de gegevens, door beide onderzoekingen opgeleverd, op vele punten merkwaardig goed met elkaar overeenstemmen, waardoor de slotsom gewettigd is, dat in de provincies Friesland, Groningen, Drenthe en Zeeland, alsmede op de Zuidhollandsche eilanden, vergrooting van de schildklier bij mannen op den dienstplichtigen leeftijd weinig voorkomt, terwijl dit vooral in de provincies Utrecht en Gelderland veel meer het geval is; en dat de ongunstigste verhoudingen zijn aangetroffen in eenige grootere plaatsen.

Het boekje is het belangrijke resultaat van een zeer omvangrijken en nauwgezet uitgevoerden arbeid, waarvoor dr. BRAND allen lof verdient.

P. MUNTENDAM.

FEUILLETON.

DE PSYCHO-ANALYTICUS TEN TOONEELE GEVOERD.

De scheppende fantasie van belangstellende leeken en artsen heeft reeds menigmaal een beeld trachten te ontwerpen van datgene, wat er in de behandelkamer van den psycho-analyticus wel gebeurt. Jaren geleden gaf, als ik mij wel herinner, *Jugend* deze afbeelding ervan: op een groote rasp zit een geheel naakte vrouw — een wreed, wel lustig zwijn kijkt toe en schept blijkbaar behagen in haar toestand. Deze prent ging, meen ik, vergezeld van een bijschrift, waaruit kon worden opgemaakt, dat inderdaad de psycho-analyse bedoeld werd. Nog vrij kort geleden schetste YVES DELAGE in de *Mercur de France* met grimmigen hoon — waaraan oorlogshaat niet vreemd moet geweest zijn — de wijze, waarop hij zich den psycho-analyticus aan het werk denkt, het gesprek dat zich ontspint tusschen hulpzoekende patiënten en den arts, die met een droomboek bij de hand tracht door te dringen in de geheime oorzaken der ziekteverschijnselen. Minder grimmig, maar even scherp als de pijl, waaraan de schrijver